

Błędy wymowy a wady wymowy

Błąd wymowy to zakłócenie prawidłowej wymowy, niezgodna z normą ortofoniczną, przejawiająca się w postaci przestawiania, opuszczania, zniekształcenia, dodawanie głosek w wyrazie. Jako błąd wymowy można traktować odstępstwo od przyjętej normy wymawianiowej na rzecz jakiegoś języka obcego lub wynikające z niewiedzy, złych nawyków, czy przyzwyczajęń. Jest wynikiem naśladowania nieprawidłowych wzorców (np.: mowy gwarowej, dialektu). W okresie rozwojowym występować może jako mieszanie głosek podobnych. Przy błędzie wymowy istnieją wszelkie warunki do prawidłowej wymowy, jednakże na skutek braku świadomości popełnianych błędów odbiega ona od normy.

Rodzaje błędów fonetycznych:

1. Błędy w artykulacji głosek, niewłaściwa wymowa poszczególnych głosek (często wpływ gwar) e, ą na końcu wyrazu jako om, e, ent, o, np. ide, idom (idę, idą) mówio, robio (mówią, robią)
2. Nadmierne uproszczenia grup spółgłoskowych: czeba, czea (trzeba), czy (trzy), dzewo (drzewo), suchać (słuchać)
3. Wymowa ortograficzna (doliterowa) d-zem (dżem), jabłko (zamiast japko), E-u-ro~pa (4 sylaby, popr.: Eł-ro-pa), maznać (mar-znać)
4. Przydźwięki, czyli yyy..., aaa..., eee...
5. Błędna wymowa określonych wyrazów, zmiana niektórych głosek: buazeria (boazeria), chromozon (chromosom)
6. Opuszczanie pewnych głosek: cjanek (cyjanek), gupi (głupi)
7. Przestawianie głosek, wstawianie nowej głoski między dwiema istniejącymi: Hendryk, poziomnica, generacja
8. Błędna wymowa wyrazów obcych: pagier fpager, pejdzer.
  - odczytywanie wyrazów obcych zgodnie regułami innego języka: Georges Sand jako Dzordz Send (poprawnie - Żorz Są),
  - błędna wymowa wynikająca z niezrozumienia etymologii: ukamieniować (poprawnie ukamienować - forma dokonana czasownika kamienować), zachrystia (zakrystia)
9. Błędny akcent
  - akcentowanie wszystkich wyrazów na przedostatniej sylabie niezależnie od istniejącej normy ro'biłbym (poprawnie: 'robiłbym), fi'zyka ('fizyka)
  - silne akcentowanie pierwszej sylaby, błąd często spotykany w dziennikarskich wypowiedziach : 'polityczne 'sprzeczności 'należy 'szybko 'usunąć
  - hiperpoprawne akcentowanie trzeciej sylaby od końca, na wzór pewnych wyrazów łacińskich: bi'jatyka (na wzór mate'matyka), 'liceum, 'muzeum, 'wizyta, 'kapitan, ał'mosfera
10. Błędna intonacja, niezgodna z treścią zdania - sposób mówienia charakterystyczny dla deklamacji wierszy przez dzieci.
  - brak zróżnicowania melodycznego wypowiedzi (mówienie na jednym tonie) lub przeciwnie brak płynności wypowiedzi (mowa rwana)
  - zbyt szybkie tempo mówienia.

Wadliwa wymowa, zwykle o podłożu środowiskowym, brak znajomości normy, nie jest jeszcze zjawiskiem patologicznym. Jednak czasami obserwuje się bardzo silne nawyki artykulacyjne, które zupełnie umykają kontroli, mimo iż danej osobie uświadomi się ich specyficzne cechy. W przypadku wady wymowy najczęściej nie istnieją warunki do prawidłowej wymowy i częstokroć osoba ma świadomość swego zaburzenia.

Błąd wymowy a przejęzyczenie

Przejęzyczenie, tzw. lapsus słowny ma charakter przypadkowy, doraźny. Pojawia się niezależnie od stopnia opanowania reguł gramatycznych. Błędy językowe są zjawiskiem powtarzającym się, natomiast przejęzyczenia mają charakter doraźny i łatwo je wyeliminować.

Czy błędy wymowy wymagają terapii?

Nie można nie zauważać wpływu środowiska na powstawanie wadliwych artykulacji. Dziecko, które ma zły wzorzec, niezależnie od tego, jakiego jest on pochodzenia, taki sobie przyswoi. Czy wobec tego, gdy już dobrze opanuje odmianę ogólną języka ojczystego, poradzi sobie z prawidłową wymową bez pomocy specjalisty? Czy wystarczy uświadomić sobie fakt błędu, by go skorygować.

Otóż w niektórych przypadkach nie.

Dotyczy to zwłaszcza głoski r . Jeśli dziecko niemal od urodzenia miało wzorzec nieprawidłowej odmiany tego dźwięku (np. języczkowej lub gardłowej) i w takiej postaci sobie ją przyswoił, to nawet mając bardzo sprawny pod względem motorycznym czubek języka, nie zacznie nagle wymawiać głoski r poprawnie. Nierzadko do logopedy zgłasza się dziecko z wadliwą wymową r, u którego nie istnieją obiektywne przyczyny powodujące wadę – jedyna przyczyna, to zbyt wczesne usiłowanie opanowania głoski, często wymuszane. Są to błędy, które podlegają terapii, a wręcz jej wymagają